

Филозофски факултет у Новом Саду
Библиотека Филозофског факултета

**ИСТОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД ЧАСОПИСА
МЛАДА СРБАДИЈА
КАО ПРИЛОГ ИЗУЧАВАЊУ
СРПСКОГ НОВИНАРСТВА**

Каталог изложбе

Нови Сад, мај 2011

Поводом Дана словенске писмености, Библиотека Филозофског факултета организује изложбу под називом Упознај једну књигу. Овом приликом изабрани су часописи за „забаву и поуку“ Млада Србадија (1876), Србадија (1881/1883) и Млада Србадија : лист уједињене омладине српске за књижевност и науку (1870/1872).

Каталог је испис из електронског каталога Библиотеке Филозофског факултета и садржи основне податке о часописима и стање фонда.

У оквиру изложбе изложене су пригодне старе разгледнице, приватно власништво Александра Ракића из Новог Сада.

Историјски преглед часописа „Млада Србадија“ као прилог изучавању српског новинарства

Дан словенске писмености обележава се у знак сећања на датум када су далеке 863. године, браћа Ћирило и Методије кренули из Цариграда за Моравску да би Словенима донели писмо, и тиме их увели у ред народа које краси та значајна културолошка тековина. Значај Ћирила и Методија није само у томе што су донели писмо словенским племенима, већ и свест да је њихов језик достојан да буде богослужбени, уз латински и грчки као званичне језике западне и источне цркве, које су тада биле у заједници. Њихова мисија пробудила је код Словена религијску и културну трансформацију, која је касније довела до стварања држава, културе, просвете и цивилизацијског континуитета који траје до данас.

Свако друштво са одређеним културолошким, историјским и социолошким потребама има жељу да изучава медије који су егзистирали у прошлости, јер тиме од заборавља чува део свога идентитета и даје одговоре на сложена егзистенцијална питања. Медији, а посебно штампа као најстарији облик савремених масовних комуникација, сигуран су чувар делића некадашњег друштвеног тоталитета, на основу кога се формира крупнији мозаик историјске стварности у прошлости. Штампа за савремену науку представља трансцендентални мост који чини сигурну везу са проблемима, страховима, надањима и жељама конзумента информација пре десет, педесет или сто година. Изучавајући дневне и периодичне публикације одређеног народа, друштвене групе, верске заједнице, интересне скупине или посматраног географског простора, уз коришћење адекватне критике и савремене научне методологије, могуће је у значајној мери сагледати све оне елементе који износе сведочанства о начину живота, рада и размишљања појединаца кроз одређене облике медијске комуникације која се огледа у разним новинарским жанровима од фељтона, репортаже, извештаја, све до рубрике „писма читалаца“. Медији су одраз прошлости али су и препорука за будућност, у смислу третирања некадашњих искустава и извођења закључака о прошлим настојањима да се ствара, пише и оставља кумулирано знање.

Иако је и раније било покушаја да се покрену прве новине на српском језику, тај епохални подухват успео је да реализује Димитрије Давидовић 13. августа 1813. године, када на историјску сцену ступају његове „Новине сербске из царствујушћег града Виене“. То медијско новорођенче означило је не само настајање нашег новинарства већ је симболички означило и револуцију, која није само друштвена категорија већ је то пре свега национални, културни и просветни препород у коме

Давидовићеве новине имају прворазредну улогу. Када је наш први уставописац прешао у Србију, ту је био уредник „Новина сербских“ званичног листа кнежевине, у којима уз политичке вести, налазимо и низ података, информација и текстова који имају улогу да образују и информишу читаоце. Златана нит нашег новинарства, од Давидовића преко Лазе Костића и Пере Тодоровића, до Нушића и Црњанског, иде све до наших дана и новинара попут Предрага Милојевића. Тај пламен који је запалио велики народни просветитељ, државник, дипломата и новинар Димитрије Давидовић, до дана данашњег гори и осветљава пут генерацијама новинара који трагају за истином.

У контексту борбе за културну, социјалну и националну еманципацију основана је 1866. године Уједињена омладина српска као организација интелектуалаца и мислећих људи, који су изнедрили модерне идеје народног препорода, а како би их ширили ако не путем новина, јединог медија који је у то време био широко доступан. Тако је настала „Млада Србадија“ лист у којем су сарађивали и писали корифеји српског народног покрета од Светозара Марковића, преко Светозара Милетића, Владимира Јовановића и Лазе Костића. Лист је окупљао најумније главне народног покрета који је ширио либералне идеје, опирао се централизму и тлачењу мањинских народа у Аустро-Угарској монархији, а излазио је од 1870. године у Новом Саду под уредништвом Антонија Хаџића, да би од следеће године прешао у Београд где је до 1872. године био под уредништвом Милана Кујунџића Абердара. Из поднасловa се може видети да се лист бавио науком, књижевношћу а од 1871. године и јавним животом, чиме се наговештава одлучност уредништва да се посвети борби за националну и културну аутономију. Када је са радом престала Уједињена омладина српска и лист „Млада Србадија“ као њено чедо престаје са радом и достојанствено одлази у ходнике медијске историје.

Име медија који је имао значајног утицаја на читаоце, понео је истоимени лист који је покренуо 1876. године Никола Капамаџија, а новине су штампане и издаване у Бечу у Штампарији јерменског манастира Сајдла и Мајера. У поднаслову обновљене „Младе Србадије“ стоји да је то „илустровани лист, забавни и поучни“ а тај медиј који излази три пута месечно већ у првом броју, од 1. јануара 1876. године на насловници објављује слику Светозара Милетића, и тиме показује нескривене симпатије према народном покрету. У листу се објављују приповетке, песме и приче, а у „Младој Србадији“ налазимо занимљиве илустрације које за циљ имају буђење националне свести, и подсећање читалаца на славну прошлост. У листу пишу Стјепан Митров Љубиша, Јован Стефановић Вировски, објављују се песме Ђуре Јакшића, Милетићева биографија, у наставцима излазе поучне приче о одржавању хигијене („Хигијенско-дијететске белешке“).

Оно што је посебно занимљиво у „Младој Србадији“ је сензибилитет уредништва за женска питања, те је излазио и модни прилог, који даме саветује о најновијим модним трендовима („Мода је чудна ствар. Она је некако нужно зло; на њу се виче, а за њу се и отима“). У „Младој Србадији“ се појављује и шаљива страна која је у складу са хумором времена у ком лист излази, за шта је добар пример разговор судије и жене. У конверзацији судија каже: „Какав је повод узео ваш муж да вас туче?“, а жена на то одговара: „Та није узео повод господине, него мотољагу“. Шаљива страна је обиловала добрим илустрацијама испод којих је исписан хумористички текст, постојао је и ребус, све у функцији забаве читалаца. У новинама се објављују и огласи међу којима је највише позива „на беседу с игранком“, огласа о продаји мушких и женских кошуља, позив на продају народног каленадара, разних књига и сл.

Можемо нагласити да је лист „Млада Србадија“ покушај настављања развоја националне еманципације кроз медије, у ситуацији када је предстојао рат за

ослобођење и стварање независне српске државе. У том контексту су чести текстови и слике које говоре о турском насиљу, на насловници се објављују портрети угледних културних и националних радника као што је Вук Караџић, пише се о револуцији из 1848/9. године. Иако је овај лист кратко излазио, треба нагласити да је одиграо значајну улогу у просвећивању, културној еманципацији и развоју националне свести не само Срба у Аустро-Угарској, већ и оних преко Саве и Дунава, где је лист такође имао претплатнике. Из наведених разлога сматрам да је „Млада Србадија“ репрезентативан медиј, који је пригодан за обележавање Дана словенске писмености, као дана када обележавамо улазак словенских народа у ред оних који се могу похвалити писаном културом и историјом.

Владимир Баровић

С ĉ 594

МЛАДА Србадија : илустровани лист, забавни и поучни / [властник и издавац Никола Капамација]. - Год. 1, бр. 1 (1876)-год. 1, бр. 3 (1876). - У Бечу : Н. Капамација, 1876 (у Бечу : Штампарија јерменскога манастира Сајдла и Мајера). - 39 см.

Три пута месечно.

COBISS.SR-ID 65647367

Прим Год. Година бр.

1 1 1876 1-3

С ĉ 225

СРБАДИЈА : часопис за забаву и поуку / власник и издавач Петар Ћурчић ; одговорни уредник Стеван Ћурчић. - Год. 1, бр. 1 (1881)-год. 3, бр. 5/6 (1883). - Београд : Петар Ћучић, 1881-1883 (Београд : Државна штампарија). - 30 см

Ћир. - Од бр. 1 (1883) власник и издавач Св. Николић; одговорни уредник Ћорђе Поповић; од бр. 4 (1883) одговорни уредник Драгутин Ј. Илић. - Од бр. 3 (1882) Краљевско-српска државна штампарија; од бр. 8/9 (1882) Парна штампарија Задруге штампарских радника. - На насловној страни св. 5 (1883), а на корицама с. 5/6 (1883). - Сарадници: Матија Бан, Драгомир Брзак, Јован Ћорђевић, Никола Ћорић, Милован Глишић, Драгутин Илић, Милутин Илић, Војислав Илић, Даворин Јенко, Владимир М. Јовановић, Лазар Комарчић, Лаза Костић, Лаза К. Лазаревић, Ћорђе Малетић, Атанасије Николић, Ћорђе Поповић, Милорад Поповић Шапчанин. - Цена за Србију на годину 8 дин.; за Аустро-Угарску, БиХ и Црну Гору 4 фор. годишње; за све остале државе цена листу је 12 дин. - Види: Српска штампа : 1768-1995 / Милица Кисић, Бранка

Булатовић. - Београд, 1996, 90. - Излази [месечно]; од бр. 11/12 (1881)
сваког 15

COBISS.SR-ID 27855628

Прим Год. Година св.

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>1882</u>	<u>1-9</u>
<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1881</u>	<u>1-12</u>

С ч 224

МЛАДА Србадија : лист Уједињене омладине српске за књижевност и науку
/ уредник А. Хаџић. - Год. 1, бр. 1 (1870)-год. 3, бр. 47 (1872). - Нови
Сад : Уједињена омладина српска, 1870-1872. - 28 cm

За 1871. годину поднаслов је: лист за науку, уметност и јавни друштвени
живот. За 1871. и 1872. год. уредник је Милан Кујунџић и излазио је у
Београду. - Месечно.

COBISS.SR-ID 9500167

Прим Год. Година св.

<u>1,1</u>	<u>2</u>	<u>1871</u>	<u>1-15,17-33</u>
<u>1,1</u>	<u>1</u>	<u>1870</u>	<u>1-9</u>

L vj 7
K 18849
C 17227

LJUBIBRATIĆ, Đurđevka

Млада Србадија : садржај и предметни регистар / Ђурђевка Љубибратић ;
[редактори Добривој Нађвински, Лазар Чурчић]. - Нови Сад : Матица српска,
1982 (Суботица : Минерва). - 174 стр. ; 25 cm. - (Библиографије / Матица
српска, Рукописно одељење)

Тираж 1.000.
(Пл.)

014.3:050(497.11)Mlada Srbadija"1870/1872"

COBISS.SR-ID 21969927

Филозофски факултет у Новом Саду
Библиотека Филозофског факултета

Каталози изложби

Ауторке каталога и изложбе
Виолета Ракић, Татјана Малеташки и мр Милица Брацић

Аутор уводне речи
доц. др Владимир Баровић